

УДК 340.13

В.В. Корольова
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

І.А. Майданюк
здобувач вищої освіти ступеня «магістр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Приватні виконавці – новий інститут у сфері виконання судових рішень в Україні

У статті досліджується поняття «приватний виконавець» як категорія осіб, що виконують судові рішення; виокремлено вимоги законодавства до приватних виконавців, а також розглянуто зарубіжний досвід діяльності інституту приватних виконавців.

Ключові слова: приватний виконавець, примусове виконання, судове рішення.

В.В. Корольова
кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры государственного-правовых дисциплин,
ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»

И.А. Майданюк
соискатель высшего образования степени «магистр»,
ВУЗ «Университет экономики и права «КРОК»

Частные исполнители – новый институт в сфере исполнения судебных решений в Украине

В статье исследуется понятие «частный исполнитель» как категория лиц, выполняющих судебные решения; выделены требования законодательства к частным исполнителям, а также рассмотрен зарубежный опыт деятельности института частных исполнителей.

Ключевые слова: частный исполнитель, принудительное исполнение, судебное решение.

V. Koroliova
PhD in Law, Docent,
Docent of the Department of State and Legal Disciplines,

I. Maydanyuk
Graduate Student,
“KROK” University

Private executors – a new institute in the field of judicial implementation in Ukraine

The article examines the concept of «private enforcement» as a category of persons performing

judicial decision describes the rights and obligations provided by private enforcement of current legislation of Ukraine, singled out the legal requirements to private enforcement, as well as the main foreign experience in private enforcement by area Ukraine.

Key words: *private singer, enforcement, judicial decisions.*

Постановка проблеми

Основний Закон України проголошує людину найвищою соціальною цінністю у демократичній, соціальній, правовій державі [1, ст. 3], а тому, на нашу думку, одним із найважливіших напрямів реалізації цього принципу є забезпечення виконання судових рішень.

Одним із шляхів вирішення проблеми щодо своєчасного, повного і неупередженого примусового виконання рішень суду та рішень інших органів пропонується запровадження інституту приватних виконавців, аналогічного тому, що існує в країнах Європи. Проте варто зауважити, що запровадження інституту приватних виконавців є досить складним.

Нині реформування системи органів примусового виконання судових рішень в Україні пов'язане з прийняттям 2 червня 2016 р. змін до Конституції України у частині правосуддя та законів України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [2] та «Про виконавче провадження» [3], якими запроваджується комплексна реформа системи примусового виконання судових рішень в Україні та її трансформація з централізованої у децентралізовану.

Таким чином, на сьогодні в Україні на законодавчому рівні сформована комбінована (змішана) система виконання рішень юрисдикційних органів, яка передбачає поєднання діяльності державної виконавчої служби та приватних виконавців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

До питань інституту приватного виконавця у своїх працях зверталися, зокрема: А.М. Авторгов, В. Гошовський, Є.М. Гришко, А.М. Кузнець, П.В. Макушев, А.О. Мілевська та інші.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Водночас, незважаючи на те, що питання інституту приватних виконавців розглядалося як частково, так і опосередковано у наукових працях, актуальність цього дослідження не втрачає своєї новизни.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження проблематики запровадження в Україні інституту приватних виконавців, вимог до приватних виконавців як до осіб, що виконують судові рішення відповідно до законодавства України, а також можливих наслідків запровадження змішаної системи примусового виконання рішень на території України.

Виклад основного матеріалу дослідження

На початку червня 2016 року Верховна Рада ухвалила Закон України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів», його підтримали більшість народних депутатів. Закон запроваджує в Україні змішану систему виконання судових рішень та інших рішень. Зокрема, з'явився інститут приватних виконавців.

Таким чином, коло суб'єктів, що реалізують виконавче провадження, розширилось за рахунок не посадових осіб, якими за новою концепцією змішаної системи виконавців рішень також стали приватні виконавці [8, с.59].

Такі законодавчі нововведення викликали неабиякий суспільний шум та занепокоєння: хтось почав говорити про «колекторів у законі», інші лякали масовим відбиранням приватними виконавцями житла в українців за борги по комунальних платежах, хтось казав, що «приватники» витіснять державних виконавців і за виконання кожного рішення тепер потрібно буде платити. Проте, діяльність

останніх ніяким чином не передбачає «вибивання» боргів з українців. Приватні виконавці, хоч і є незалежними під час здійснення професійної діяльності, проте діють у межах законодавства про виконавче провадження та жодним чином не звужують права боржників. Адже згідно з чинним законодавством як державні, так і приватні виконавці зобов'язані сумлінно здійснювати свою діяльність, поважати інтереси стягувачів та боржників, не розголошувати професійну таємницю [2, п.2, ст. 4].

Якщо звернутись до практики виконання рішень у зарубіжних країнах, можна дійти висновку, що приватні виконавці не є українським «ноу-хау». Майже вся Європа працює або за змішаною системою, або за системою приватного виконання, або державною системою. Наприклад, у Прибалтійських країнах (Латвія, Литва, Естонія) після переходу на приватне виконання показники виконаних рішень збільшилися вдвічі, при цьому показник корупції знаходиться на середньому рівні. Також є низка країн, в яких у системі виконання рішень працюють тільки державні службовці (Норвегія, Швеція, Фінляндія), вони спроможні забезпечити суспільство належним і ефективним виконанням судових рішень без зростання корупції [9, с.29].

Аналізуючи практику приватних виконавців у Європі, Є. М. Гришко зазначає недоліки недержавних форм організації примусового виконання рішень, до них можна віднести: незацікавленість приватних виконавців у примусовому стягненні невеликих сум; небажання здійснювати діяльність у віддалених, переважно сільськогосподарських районах із невеликими обсягами примусового стягнення; можливість створення та діяльності приватних судових виконавців винятково для обслуговування інтересів окремих корпоративних груп, наприклад, комерційних банків, фінансово-промислових груп [6, с.130].

О. М. Кузнець також вказує на можливі недоліки діяльності «приватників», а саме: якщо приватні виконавці виконуватимуть рішення судів щодо істотних і забезпечених заставою або порукою вимог

стягувача, то на державних виконавців покладатиметься виконання тільки складних і дрібних рішень, що буде не вигідно державі [7, с. 14]. Чи матимуть місце вказані недоліки в діяльності вітчизняних приватних виконавців, поки що прогнозувати важко, адже вони почали виконувати тільки свої перші рішення.

Ще в далекому 2009-му році, коли інститут приватних виконавців в Україні був лише планами на майбутнє, Голова Національної правової палати В. Гошовський зазначив: «До приватних державних виконавців слід буде висувати більш високі професійні вимоги, починаючи з обов'язкової повної вищої освіти, вікового цензу, стажу роботи за фахом і завершуючи формуванням системи сертифікації (ліцензування) для приватних виконавців і створенням ефективної системи контролю за їх професійною діяльністю» [5, с.1]. Аналізуючи законодавство щодо діяльності приватних виконавців, розуміємо, що так і сталося.

Розглянемо ж вимоги до приватних виконавців, недоліки та переваги нової професії.

До приватних виконавців пред'являють більше вимог, ніж до державних виконавців: мінімальний вік виконавця має бути 25 років, вища юридична освіта не нижча другого рівня, стаж у сфері права – не менше ніж 2 роки після отримання диплома та обов'язкове складання кваліфікаційного іспиту. До того ж Законом установлюється обов'язкове страхування відповідальності приватного виконавця перед третіми особами, а також підвищення кваліфікації кожні 5 років, у той час як державним виконавцем може стати громадянин України, що володіє українською мовою та має вищу юридичну освіту не нижчу другого рівня.

Також затратним і тривалим є шлях до здобуття професії приватного виконавця. Він складається з багатьох етапів: навчання (1 місяць, не безкоштовне), розгляд заяви про допуск до складання іспиту Кваліфікаційною комісією приватних виконавців (до 30-ти днів), складання кваліфікаційного іспиту (проводиться протягом

3-х місяців з моменту отримання допуску), отримання посвідчення (10 днів з моменту складення іспиту). Коли іспити складені, а посвідчення отримані, до початку своєї діяльності з виконання судових рішень приватним виконавцем слід зробити ще один затратний крок: облаштувати офіс, стати на облік до податкових органів, виготовити печатку, відкрити рахунки, укласти договір про страхування цивільно-правової відповідальності, подати повідомлення до Міністерства юстиції та ін. Зауважте, облаштування офісу, виготовлення печатки та укладення договору страхування також потребують від приватного виконавця значних фінансових вкладень. Приватний виконавець зобов'язаний організувати офіс у межах виконавчого округу, також повинен забезпечувати належні умови для здійснення своєї діяльності, а саме: прийому відвідувачів, зберігання, в тому числі в сейфі, виконавчих проваджень, печаток, штампів, товарно-матеріальних цінностей та архіву приватного виконавця, збереження професійної таємниці, а також повинен бути захищеним від несанкціонованого проникнення. Цікаво, що до робочого місця державного виконавця таких вимог не виставляють.

Окрім того, згідно із законом приватний виконавець розпочинає діяльність лише після внесення даних до Єдиного реєстру приватних виконавців та отримання доступу до реєстрів, що також передбачає проходження навчання. Деталі процесу описані законодавчо. На практиці вхід у професію перших приватних виконавців затягнувся майже на півроку. Міністерство юстиції із запізненням видає посвідчення, несвоєчасно приймаються офіси [10, с.4-6].

Ще однією вимогою для цієї професії є «страхування відповідальності».

Страхування відповідальності визначається ст. 24 Закону України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» та означає, що приватний виконавець зобов'язаний до початку здійснення діяльності застрахувати свою цивільно-правову відповідальність перед третіми особами.

Мінімальний розмір страхової суми за договором страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця має становити 10 відсотків загальної суми стягнення за виконавчими документами, що перебувають на виконанні у приватного виконавця протягом року, але не менше 1 тисячі мінімальних розмірів заробітної плати станом на початок відповідного календарного року. Протягом перших трьох років зайняття діяльністю приватного виконавця мінімальний розмір страхової суми за договором страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця не може бути меншим загальної суми стягнення за виконавчими документами, що перебувають на виконанні у приватного виконавця протягом року, але не менше 1 тисячі мінімальних розмірів заробітної плати станом на початок відповідного календарного року [2, ст.24]. Без укладання договору страхування цивільно-правової відповідальності (а сума цієї страховки не мала) приватний виконавець не зможе виконувати свою роботу. Також якщо розмір стягування перевищує розмір, визначений договором страхування цивільно-правової відповідальності, то приватний виконавець не має права проводити таке стягнення до тих пір, поки сума страхування не буде вища.

Є також системні проблеми, які держава не розв'язувала десятиліттями. Це, зокрема, відсутність чіткої та зрозумілої системи реєстрації прав на рухоме майно, яке потребує державної реєстрації, та питання доступу до реєстрів такого майна і накладення на нього арешту. Це проблема існування «нового» та «старого» реєстру прав на нерухоме майно. Це недосконалість існуючої «паперової» системи арешту коштів на рахунках в банках та арешту транспортних засобів, тоді як країні вже давно потрібна автоматизація всіх процесів примусового виконання рішень.

Також приватним виконавцям слід ретельно відстоювати свою позицію в судах у справах щодо оскарження дій виконавця, позаяк наслідком програшу цілком може бути позов про стягнення шкоди. За державного виконавця в цьому випадку пла-

тить держава, а ось приватний виконавець платить за свої прорахунки сам. Звичайно, можна сподіватись на страхову компанію, проте й вона може, наприклад, збанкрутувати або заперечувати страховий випадок. Тому «приватнику» потрібно бути дуже виваженим у своїх діях [4, с.1].

Проаналізувавши всі ризики та складності професії приватного виконавця, варто зазначити, що основним мотиватором у ефективній роботі та виконанні рішень приватними виконавцями буде їх фінансова винагорода. Винагорода приватного виконавця складається з основної та додаткової, яка сплачується або у фіксованій сумі, або у відсотковій, та встановлюється Кабінетом Міністрів України. Фіксована сума сплачується вже після виконання рішення, а от відсоткова – стягується з боржника разом із сумою, що підлягає стягненню за виконавчим документом. Додаткова винагорода передбачає собою суму коштів за одну окрему дію, яку треба вчинити виконавцю, або ж така винагорода може платитися за весь період стягнення за окремі дії виконавця, але такі дії повинні бути пов'язані з виконанням рішення [9, ст.31].

Приватні виконавці працюватимуть у сфері примусового виконання рішень разом із державними, проте законом їм забороняється виконувати певні категорії справ, що залишаються винятково на виконання у державних виконавців: щодо конфіскації майна, виселення та вселення фізичних осіб, відібрання та передання дитини, виконавчих проваджень, стягувачем чи боржником в яких є держава; а також виконанням рішень стосовно боргів комунальних і державних підприємств [3, ст.5]. Можливо, згодом наш законодавець, побачивши позитивну динаміку виконання судових рішень та відсутність зловживань з боку приватних виконавців, відкриє для них і ці категорії справ.

Висновки

Сьогодні державна система виконання рішень в Україні надмірно завантажена та працює вкрай неефективно, адже в державних виконавців на виконання знаходяться сотні, а інколи і тисячі виконавчих прова-

джень. Виходячи з вищевикладеного, ми можемо зробити висновок, що інститут приватних виконавців повинен зменшити навантаження на служби державних виконавців та прискорити і збільшити кількість виконаних рішень. Стягувач, який готовий оплатити винагороду приватному виконавцю, отримає весь спектр послуг і заходів щодо примусового виконання рішення, причому в найкоротші строки. В цьому, звичайно ж, будуть зацікавлені банки, підприємства, установи та організації середнього та великого бізнесу.

Стягувач, пред'явивши виконавчий документ на виконання до приватного виконавця, через півгодини може отримати свою копію постанови про відкриття, тоді як у державній виконавчій службі ця процедура займе 2-3 дні.

Твердження про те, що приватні виконавці стануть «колекторами в законі» спростовується навіть тим, що для діяльності колекторів ніякого судового рішення не потрібно, вони використовують у своїй діяльності залякування і погрози для психологічного тиску на боржника, тоді як приватні виконавці виконують рішення судів та інших органів, керуючись законодавством України та ніяким чином не принижуючи гідність сторін виконавчого провадження.

Щодо чуток про те, що приватні виконавці витіснять державних виконавців, то вони скоріш за все не підтвердяться, так як приватних виконавців цікавлять тільки істотні стягнення, адже винагорода, наприклад, за стягнення комунальних платежів з фізичних осіб не покриє приватнику навіть витрати на утримання офісу.

Чи приживеться ця нова професія в нашій державі? На жаль, важко давати якісь прогнози. Важко сказати, наскільки ефективною буде реформа нашої виконавчої служби. Про це можна буде говорити лише через декілька років. Однак очевидно, що проблема не лише в існуванні суто державної системи виконання рішень, адже досвід Фінляндії, Швеції, Норвегії свідчить, що з такою ж самою системою можна досягнути високих показників фактичного виконання рішень. Багато що буде за-

лежати від Міністерства юстиції України – контролюючого органу та від рівня знання професії самих приватних виконавців. Першим «приватникам» буде важко, адже першим бути завжди важко.

Проте, на нашу думку, в зв'язку з неосконалою роботою Державної виконавчої

служби, значним обсягом невиконаних судових рішень попит на послуги приватних виконавців буде на високому рівні. Запровадження цього інституту надасть можливість отримати ефективний механізм виконання рішень, збільшити надходження до бюджету та створити нові робочі місця.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів : Закон України від 02.06.2016 року № 1403-VIII. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 29. – Ст. 535.
3. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. // Офіційний вісник України. – 2016. – № 53. – Стор. 36. – Ст. 1852.
4. Авторгов А.М. Приватні виконавці: перший практичний досвід роботи / А. Авторгов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pv.net.ua/2017/12/21>
5. Гошовський В. Приватні судові виконавці в Україні: примарні ілюзії чи реальні перспективи [Електронний ресурс] / В. Гошовський // Правовий тиждень. – 2009. – № 12-13(138-139). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.npp.com.ua/articles/comment/1616.html>
6. Гришко С.М. Державне управління у сфері примусового виконання рішень судів та інших органів в Україні: дис... на здобуття наукового ступеня канд. наук з держ. управління: спец. 25.00.01 – «Теорія та історія державного управління» / С.М. Гришко. – К., 2016. – 224 с.
7. Кузнець А.М. Суб'єкти зловживання правами у цивільному та виконавчому процесі: Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидат юридичних наук / А.М. Кузнець. – К., 2016. – 20 с.
8. Макушев П.В. Державна виконавча служба в Україні: адміністративно-правове дослідження: дис... на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: спец. 12.00.07 – «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / П.В. Макушев. – К., 2017. – 484 с.
9. Мілевська А.О. Перспективи запровадження інституту приватних виконавців в Україні [Електронний ресурс] / А.О. Мілевська // Прикарпатський юридичний вісник. – №5(14). – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v5_2016/9.pdf
10. Купер О. Перші пішли: Як в Україні впроваджується приватне виконання [Електронний ресурс] / О. Купер // Юридична газета. Всеукраїнське щотижневє професійне видання. Режим доступу до ресурсу : <http://jur-gazeta.com/publications/practice/vikonavche-provazhennya/pershipishli-yak-v-ukrayini-vprovadzuetsya-privatne-vikonannya.html>